

NOVOSTI NA KNJIŽNEM TRGU

Spomini
Marka Kremžarja

Marko Kremžar (1928), ena osrednjih osebnosti naše politične emigracije in avtor vrste knjig, je v svojih spominih *Leto brez sonca* (Družina 2002) opisal prvi del svoje begunske poti: umik domobrancev na Koroško, vrnitev, strahote taborišča v Šentvidu, sodnijskih zaporov; življenje, ki visi na nitki; naposled zavod za »prevzgojo« in umik čez Karavanke na Koroško, kjer sta ga pričakala oče in mama. V knjigi *Časi tesnobe in upanja* nadaljuje svojo spominsko pripoved. Osvetli, kako je tekla nit njegove usode naprej, potem ko

Založba Družina je v zbirki Čas in ljudje izdala knjigo spominov Marka Kremžarja *Časi tesnobe in upanja*.

se je sešel s starši in teto, upognjenimi pod težo časa, in so se – preostanek njihove nekdanje družine – skupaj odpravljali v neznano, stran od doma v Ljubljani, ki ga ni bilo več. Trije stari ljudje in mladenič, ki je za las ubežal smrti. Kdo bi ne videl dramatične napetosti, ki oživlja ta položaj? Napetost se nato stopnjuje ob končnem slovesu od stare celine in doseže vrh, ko mladenič in trojica starih prispejo v tujo, neznano deželo Argentino, kjer mora poskrbeti zanje in zase. Kakor ve in zna. Iz nič. To je kritični trenutek pripovedi. Lok napetosti se potem postopoma izteka v harmonično izravnano, ko mladi Kremžar premaguje zunanje ovire, se v tem tujem sve-

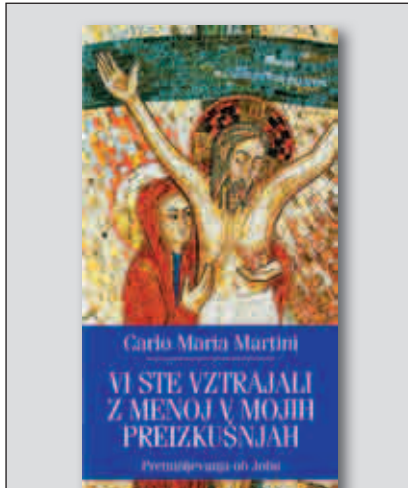
tu uveljavi, obenem pa študira in s tem po dolgih letih vzpostavi svoj nekdanji duševni horizont, dokler naposled ne najde izpolnitve v zakonu, v svoji mladi družini in v delu za slovensko skupnost.

Celo kdor nekoliko bližje pozna slovensko politično emigracijo, ljudi, ki so si po revoluciji reševali življenje in svobodo z umikom v tujino, ve le malo o drugem delu njihovega begunstva. O tistem delu, ki se je v zavezniških taboriščih po vojni zanje šele začel, se nadaljeval z nujno izbiro katere od daljnih čezmorskih držav in s potjo v neznano. Kako so naši politični emigranti živeli v zavezniških taboriščih, kako so se odpravljali čez ocean, kako so prispele v neznano deželo in se, po tesnobnem izkrcanju v tujem pristanišču, po srečanju z novim velikim svetom, bojevali za preživetje? Kako so se s tem svetom spoprijemali, kako nosili svojo težko osebno usodo, ob tem pa dvakrat težko usodo slovenskega naroda po vojni in revoluciji? »Le malo vemo o tem,« v spremni besedi ugotavlja urednik knjige dr. Matija Ogrin, »kako so si po strašni smrti, ki je zadela njihove bližnje, po velikem uničenju, ki je prišlo nad njihove družine in domove, znova 'pozidali' svojo razdejano eksistenco, si znova, kakor iz pogorišča, ustvarili dom in družino, si daleč od svojih živih in mrtvih bližnjih, a z bolečim spominom nanje, ustvarili novo življenje ...«

Prav o tem govori Kremžarjeva knjiga. O eni od tisočerih življenjskih niti, iz katerih je stkana epopeja slovenske politične emigracije. O eni od niti, ki se, speljana prek koroških hribov, prek oceana v argentinska prostranstva – ni pretregala.

Premišljevanja o Jobu

Knjige kardinala Carla Marie Martini, nekdanjega milanskega nadškofa in rektorja papeškega Bibličnega inštituta v Rimu, so prevedene v večino glavnih jezikov sveta. V knjigi *Vi ste vztrajali z menoj v mojih preizkušnjah* predstavi razmišljanje o neizbežnosti trpljenja v človeškem življenju. Razmišljati začne pri

Vi ste vztrajali z menoj v mojih preizkušnjah nosi naslov prevod knjige, v kateri kardinal Carlo Maria Martini premišljuje o Jobu.

Jobovi knjigi, nadaljuje pa ob drugih besedilih *Stare in Nove zaveze*. Kardinal se z duhovno in pastoralno globino ustavi ob nekaterih odlomkih iz Joba in skuša prodreti v pomen skrivnosti človeka in Boga. Martinijeva pisanje preverja kakovost naše vere in nas vabi, da se odpremo nedojemljivi božji skrivnosti v globokem molitvenem ozračju.

Devetdnevnica

Devetdnevnica k Svetemu Duhu (založba Novi svet) je najprej lahko navdih za osebno molitev vsakega kristjana in spodbuda za skupno premišljevanje, najprej med devetdnevnico pred binkošti, potem pa tudi v pripravi na birmo, ter v

vseh okoliščinah, ki kličejo k duhovni prenovi, posebno preden sprejmemo kakšno pomembno življenjsko odločitev. Vsak dan devetdnevne sestavljajo trije deli: branje božje besede, meditacija in molitev. Avtor Vojtěch Kodet (1956), karmeličan, je na Češkem zelo znan pisec. Posveča se duhovnemu vodstvu, pisanju in fotografiranju. Od 1990 do 2000 je bil prior karmeličanskega samostana v mestu Kostelní Vydří. Od julija 2003 pa je sprejel službo karmeličanskega provinciala na Češkem.

Karlo Kocjančič

Karlo Kocjančič (1933, Gradišče pri Materiji–2003, Koper) je bil ugleden primorski javni delavec, ki je zapustil življenjsko delo na področju civilne družbe. S somišljeniki iz vrst primorskih domoljubov je ustvaril Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij TIGR Primorske, ki se je v nekaj letih razmahnilo po vsej Primorski in doseglo zgodovinsko rehabilitacijo ter popravilo materialnih krivic, storjenih tigrovcem in njihovim sorodnikom v preteklosti. Karlo Kocjančič je bil tudi navdušen planinec, bil je organizator v različnih organih planinske zveze na lokalni in republiški ravni, planinski vodnik, markacist in publicist. Za svoje delo na tem področju je prejel najvišja možna priznanja, ki jih Planinska zveza Slovenije podeljuje svojim zaslužnim članom.

Karlo Kocjančič – življenje in delo je naslov knjige oz. zbornika, ki ga je uredil Milan Gregorič in v katerem so zbrani prispevki različnih avtorjev, predvsem pričevanja Kocjančičevih sopotnikov. Vsak pričuje o določenem področju Kocjančičeve vsestranskega udejstvovanja. Svoj zapis so prispevali: Darko Butinar, Branko Bratož - Ježek, Ciril Pelicon, Borut Rutar, Evstahij Pregelj, Marjan Tomšič, Mira Cencič, Bogomila Lupinc in drugi. Knjiga, ki je

izšla pri založbi Mladika v Trstu, je bogato opremljena s fotografskim in drugim slikovnim gradivom.

Znamenja v Železnikih

V okviru župnijske Karitas se je pred leti v Železnikih zbrala zgodovinska skupina z namenom, da zberejo podatke za vsa verska znamenja v župniji. Izognili so se strokovnim umetnostnozgodovinskim ocenam in o vsakem znamenju zbrali čim več podatkov o nastanku, vzdrževanju in običajih. Predstavljena so tudi znamenja, ki jih zaradi različnih vzrokov ni več. Opisanih je devetdeset znamenj. Poleg zbranih informacij so dosegli tudi to, da

Župnija Železniki je izdala knjigo *Znamenja v Železnikih in okolici*, v kateri so v sliki in besedi prikazana vsa verska znamenja na območju Železnikov in v okolici.

so se začeli lastniki in drugi ljudje bolj zanimati za znamenja. Spremeni besedi h knjigi sta napisala župnik Andrej Jemec in Jernej Hudolin. Knjiga je lep preplet fotografij, ki jih je posnel Tine Benedičič in je lahko vzor, da se tudi v drugih župnijah lotijo takšnega dela.

IVO ŽAJDELA

Podlistek

Šest dni. Šest dolgih dni sta bila ločena. Saj nista bila prvič, a vseeno se ji je zdelo tako. Vsakič ji je bilo težko. Posebej še ta teden, se je sama pri sebi nasmehnila, ko jo je hči stalno nekaj spraševala. O odnosu med moškimi in žensko, o njima z Borutom, o spoznanjih, do katerih je prišla v njenem odnosu. Kristina včasih ni vedela, kaj naj naredi. Kaj naj ji odgovori, kako naj pristopi k njej in njenim sitnim, vrtajočim vprašanjem. Najraje bi ji rekla, naj obmolkne in ne vrta več vanjo. Naj že končno utihne! A vedela je, da tega ne more storiti. Pa tudi noče! Ne, tega ne bo storila, nikoli. Pa četudi jo hči vpraša kar koli. Ampak vseeno. Kako naj se potem kot njena mati obnaša? Naj ji odgovarja ali naj ji preprosto reče, da je to nič ne briga. Ni ji bilo všeč, da bi pred hčerjo razgaljala njen odnos. Preveč je bil intimen, preveč njun in preveč boleč, vsaj v zadnjem času. Ampak Patricija ni odnehala. Ko je videla, da se je mama zapirala vase, je postavila drugo vprašanje. Kristina si ni mogla razložiti tega. Ali Patricija res ni videla njene zadrege, je ni hotela videti? Morda oboje, je pomislila. Kakor koli že, vprašanje je bilo tu. In potem naslednje, in še in še. Vsaj na kakšno ji je Kristina morala odgovoriti. Četudi je preskočila dve, na tretje ji je morala odgovoriti. Mami, a ti je nerodno, je nekajkrat slišala v teh zadnjih dneh. Ne, sploh ne, ji je odgovarjala, a če si je pošteno priznala, ji je bilo. Malo ji je bilo nerodno, malo pa nelagodno. Pa tudi navajena ni bila takega bombardiranja z vprašanji. Do zdaj Patricija ni potrebovala njenih nasvetov. Vedno se je zapirala vase in sama reševala svoje težave. Z Borutom sta morala večkrat podrezati vanjo, da jima je sploh kaj povedala. Do zdaj. Očitno se je zdaj, v teh novoletnih počitnicah, marsikaj spremenilo. Po nekaj skupnih dneh s Tonijem je očitno tudi Patriciji prekipelo in se je morala odpreti. Vsaj to, je pomislila Kristina. To je bila edina dobra stvar v teh njunih nesrečnih počitnicah. Vsaj tako jih je opisala njuna hči. Vsekakor je bilo to boljše za Patricijo kot zanjo, ki je bila zdaj tarča njenih vprašanj.

»Ampak, mami, koga pa naj vprašam,« se je začudila Patricija. Ta opazka je bila namenjena njenemu izmikanju, ko ji

je rekla, naj vpraša kakšno svojo prijateljico, kako ona rešuje svoje probleme s svojim fantom.

»Mami, saj jih sploh ne rešujeta. Ponavadi vse skupne ure preživita le v postelji.« In Kristini se je takrat zaletelo. Zelo močno. Prvič je hči tako jasno povedala, kaj mladi v prostem času, ki ga preživljajo skupaj, počnejo.

»No, no, mami, ti je nerodno ali kaj,« jo je smeje gledala. »Upam, da ti bo kmalu odleglo,« je še pripomnila, ko je rahlo udarjala po njenemu hrbtu, da se ji je nadležen kašelj umiril.

»Ne, ne, saj je v redu,« je potem odgovorila Kristina, »vendar te podrobnosti me pa res ne zanimajo.« »Mami, saj niso podrobnosti, to so dejstva,« je potem še pribila Patricija. »No, povej torej, koga naj o temu sprašujem, je spet začela. Najlaže tebe,« si je Patricija sama odgovorila in vprašujoče pogledala začudeno mamo. »Poglej Patricija, prav imaš, seveda. Lahko me vprašaš kar koli, a o vsem se tudi ne moreva pogovarjati. O nekaterih stvareh se mati in hči ne pogovarjata. Vsaj tako nekako bi morala biti,« ji je še pojasnila. Sama sebi se je zdela imenitna. Dobro sem to povedala, si je priznala in se sama pri sebi nasmehnila. Zdaj bo verjetno odnehala, je še pomislila. Takoj je spoznala, da se je zmotila. To njeno pojasnilo je Patriciji šele prineslo vetra v jadra. Vsaj tako se je Kristini zazdelo.

»Mami, ne bodi no starokopitna. Leta in leta si mi govorila, naj se odprem, naj ti zaupam, naj si olajšam svojo dušo. In zdaj? Zdaj, ko imam težave, se mi pa izmikaš. Meni in mojim vprašanjem. Ni primerno,« je oponašala materin odgovor. »In zakaj ne? Zato, ker živimo v nekem starokopitnem svetu! Mami, svet gre naprej in mi z njim! Pa če je to tebi všeč ali ne! Sprejmi!« Kristina je z odprtimi usti gledala v svojo hčer. Zrasla je, res je zrasla. In dozorela. To je v tem trenutku spoznala. Morda je celo bolj modra, kot je ona zdaj, pri teh svojih letih. O tem ni bila povsem prepričana, a nekaj je bilo, kar jo je sililo v tako razmišljanje. Njena hči je, njena hči ne bo trpela. Ne tako kot ona, čeprav je bila vse pripravljena narediti za njun zakon. A najbolj od vsega to, da bi Borut končno razumel, da s takim človekom, kot je Borut zdaj, ne more več živeti! Prav-

Tanja Mlakar

NESLIŠNO HREPENENJE

21

zaprav, če je zdaj pošteno razmislila, je bila pripravljena spreminjati svojega moža. Vsekakor na boljše. Samo to! Da bi končno spoznal, kaj jo moti. V to pa on ni mogel privoliti. Je bilo to kaj čudnega, se je ob tem spoznanju nenadoma zdrznila Kristina. Je bilo prav, da je od njega pričakovala prilaganje? Ko od sebe ni dala nič drugega kot kritiko na njegovo obnašanje. Kot da bi nenadoma njun zakon zašel v odnos učitelj–učenec? Kristina se je morala zamisliti. Patricija ji je odprla oči. Njena hči bo začela spreminjati sebe in vse, ki so ob njej, vključno z njima, svojima staršema. V hipu ji je postalo to jasno. Ko je Patricija tako neutrudno vrtala po sebi, po zakonu svojih staršev, po vsem, kar bi lahko pomagalo njej, si je morala priznati njena mati. In pri tem se sploh ni ukvarjala s Tonijem. Razen takrat, ko sta bila skupaj. Ni brskala po njem. Ni njemu nalagala nekih zahtev, ki bi potem zadovoljili njo. Morda ji bo to celo uspelo, je zdaj spet pomislila, potem pa je počasi vstala. Najava na letališkem zvočniku ji je povedala, da prihaja njen mož. In zdaj je bilo to najpomembnejše. Vse drugo lahko počaka. Moralo bo.

»Ljubica!« ji je zašepetal Borut in jo stiskal k sebi.

»Ljubi moj!« se je tudi Kristina stisnila k njemu.

»Oh, kako zelo, zelo, so se mi vlekli ti dnevi,« ji je govoril.

Še vedno jo je močno tiščal k sebi.

»Tudi meni.«

Potem sta dvignila glavi in se spogledala. Borut je videl, da je bila Kristina solzna. Nasmehnil se ji je.

»Zdaj sem doma,« jo je pogledal.

Kristina se mu je nasmejala.

»Še dobro, sicer bi se mi zmešalo,« mu je odgovorila.

Ko je vzel še kovček, sta skupaj zapustila letališko stavbo.

»Je kaj narobe?« jo je vprašal, ko sta se bližala avtomobilu.